

6 Čeština a angličtina při psaní rukopisů

6.1 Čeština při psaní rukopisů

Jsme malý stát, česky se píše stále méně přírodovědeckých publikací, články napsané v češtině mají malý světový ohlas (kromě Čechů je čtou nanejvýš Slováci a Poláci). Tento směr vývoje bude zřejmě pokračovat. I česky psaných diplomových a dizertačních prací a grantových návrhů ubývá. Současně s tím se stále zhoršuje kvalita češtiny, jakou jsou tato díla napsána (stačí srovnat diplomové práce napsané v letech padesátých a devadesátých). I když je obtížné napravovat nedostatky způsobené učitelstvem základních a středních škol (a někdy i špatnou češtinou vysokoškolských skript), měla by se čeština těchto možná posledních textů psaných česky zlepšit. Nedostatky jejich autorů zahrnují kromě gramatiky a syntaxe i hříchy proti vědeckému slohu. Mnohé z těchto nedostatků se ovšem vyskytují i v anglické verzi a naopak, proto si pečlivě pročtete celou tuto kapitulu. Ty nejhorší hříchy proti správné češtině se pořád opakují, a nemusely by (všechny příklady jsem převzal z diplomových a dizertačních prací):

1) Používání „vycpávkových“ obrátů typu: Lze tedy konstatovat, že..., Je ale potřeba si uvědomit, že..., Ukázalo se, že..., Bylo prokázáno, že..., Je zřejmé, že..., Existují práce, které..., Dále bylo zjištěno, že..., Autoři se domnívají, že..., Zdá se tedy, že..., Je zajímavé, že..., Je nutné říci, že experimenty A demonstrují (= Pokusy A ukazují)..., Je skutečně známo, že..., Výsledky těchto pokusů ukazují, že... Tyto obraty není třeba ničím nahrazovat, v 99 % případů jsou zbytečné.

2) Zbytečné užívání cizích slov, máme-li výraz český. Tak např. komponenta = složka; existuje = je (žije); donace = dodání; experi-

ment = pokus; separace = oddělení; stabilita = stálost; korespondovat = odpovídat; klastr = shluk; pool = zásoba (hotovost); expozice = vystavení; saturující, saturační = sytící; formovaný = vytvářený; principiální = zásadní; aplikovat = použít, přidat; postulovat = předpokládat; detailní = podrobný; akcelerace = zrychlení; permanentně = stále; radiace = záření; relativně = poměrně; individuální = jednotlivý; pretrýtovat látkou X = předpůsobit (ošetřit) látkou X; panel (obrázku) = obdélník, část, díl; intercelulární = vnitrobuněčný. Většinou stačí podívat se do většího anglicko-českého slovníku. Ve složitých větech plných odborných termínů nepřeložitelných do češtiny pomáhá každé české slovo zvýšit srozumitelnost. Nepomáhá ovšem zdánlivé přizpůsobení cizího slova češtině použitím českých předpon nebo přípon, jako jsou výrazy naizolovat, nafitovat.

3) Stejně jako angličtina ani čeština nesnáší kupení přívlastků bez předložek. Na rozdíl od angličtiny je v češtině také třeba dodržet jejich správné pořadí. Tak např. „teplem indukovaná funkční separace komplexů“ zní lépe jako „funkční oddělení komplexů indukované teplem“. „DSC maximum“ je „maximum DSC“, „kyslík vyvíjející komplex“ je „komplex vyvíjející kyslík“ apod.

*neshodný
přívlastek*

4) Časté opakování popisů složených z několika slov. Lze je většinou nahradit vhodnou zkratkou, kterou pak důsledně používáme v textu. Tak například „rostliny vypěstované při ozáření 700 $\mu\text{mol}(\text{foton})\text{ m}^{-2}\text{ s}^{-1}$ “ nahradíme zkratkou, např. R_{700} . Při prvním použití ovšem uveďte výraz celý a zkratku v závorce nebo dejte zkratku a její výklad do zvláštního seznamu zkratk. Užívá-li příslušný časopis standardně některých zkratk, použijte tyto zkratky, ne jiné. Zkratkou ovšem nesmí být moc, aby to nedopadlo jako ve známé Mládkově písničce.

5) Přílišné používání pasivních vazeb, které lze nahradit aktivní formou (je předmětem zkoumání = se zkoumá, nebo: zkoumám; je prokázáno za platné = platí), zbytečných pomocných sloves (prováděli inkubaci = inkubovali; použili metodu měření = změřili; dochází k poklesu = klesá; dochází pouze k částečné obnově aktivity PS2 = aktivita PS2 se obnovuje pouze částečně; dochází k tání = taje; dochází k tvorbě = tvoří se). Srovnajte tři popisy: (a) Králíci byli chováni v kleci... Tito králíci byli očkovaní (zbytečná pasiva). (b) Králíci se

chovali v kleci... Tito králíci se očkovali... (neúspěšný pokus odstranit pasiva: umíte si představit králíka, který se očkuje?) (c) Králíky jsem choval v kleci... Králíky jsem očkoval... (konečně správné vyjádření!). Některá slova jsou vysloveným morem, tak např. sloveso provádět, které se většinou dá nahradit vhodným významovým slovesem nebo slovesem dělat, udělat. Jiný „morový“ obrat byl převzat z divadelnictví, tj. hraní rolí (úloh): tak místo „bílkovina hraje významnou úlohu v...“ napište „bílkovina je významná v...“.

často
vliv en

6) Zbytečné používání zájmen: tak např. „Během mého pobytu budu studovat XY“ je správně „Během pobytu budu studovat XY“, „dovoluje nám určit Z“ je „dovoluje určit Z“.

amen

7) Používání tzv. majestátního plurálu v případě, že je jen jeden autor práce. V takovém případě pište: „Chlorofyl jsem extrahoval“, a nikoli „Chlorofyl jsme extrahovali“. Jak pravil jeden redaktor: plurálu smějí používat jen monarchové, editoři a těhotné ženy. Stejně nesmyslné je mluvit o sobě jako o autorech („Autoři zjistili...“), budí to dojem, že text napsal nějaký duch.

řekni
slangu
ne

8) Používání laboratorního slangu (žargonu), např. teplotní inkubace na listech; mono- a divalentní = monovalentní a divalentní; teplota 50% inaktivace = teplota, při níž se inaktivuje 50 %...; transport PS1 = transport elektronů v PS1; slabě aktinické světlo = nízká ozáření; ve 49 °C destilované vodě = v destilované vodě o teplotě 49 °C; saturující výbojka = výbojka poskytující sytící ozáření.

stručnost
je
ctnost

9) Používání mnohomluvných obrátů, např. nemusí být *nutně*; *nutně* musí; otázkou je *hledání* příčiny; *prakticky* nedochází; byly pozorovány v práci Gounarise a kol. = pozorovali Gounaris a kol.; v rámci thylakoidní membrány; na úrovni thylakoidních membrán; *naprosto* analogický = podobný; našli *detekovatelnou* aktivitu = zjistili aktivitu; modelové schéma = model; oba dva = oba; efekt stimulace aktivity PS1 lze navodit i pomocí *průsvětlování* světlem daleké červené oblasti = aktivitu PS1 stimuluje i záření v červené oblasti vlnových délek...; za podmínek maximálních hodnot dopadajícího slunečního záření = při maximální sluneční ozáření; *dochází* ke změně = mění se; *způsobit* snížení = snížit; a tudíž je více energie schopné účastnit se v reakcích... = a tudíž se více energie může účastnit reakcí...; v délce trvání 2 sekundy = trvající 2 s; byl plně vy-

hovující pro dané experimentální využití = vyhovoval záměru pokusu; monitorováním X se zabývá Y = Y sleduje X; jejich konstrukce je navržena tak, aby zabezpečovala... = navržená konstrukce zabezpečuje...; tímto způsobem = tak; soustředěná pozornost = pozornost (nesoustředěný nemůže být pozorný). Každou větu si pečlivě přečtete a vyškrtete všechna slova, která jsou zbytečná (aniž ovšem porušíte srozumitelnost textu a poškodíte český jazyk).

10) Používání obrátů opsaných z nesprávné vědecké angličtiny, tak např. maxima 668, resp. 685 nm patří anténám CP43, resp. CP47 = maximum při 668 nm patří anténě CP43 a maximum při 685 nm patří anténě CP47.

11) Neexistuje-li český výraz, buďte opatrní při jeho vytváření a nepřebírejte otrocky termín z angličtiny, němčiny apod. Tak např. frakcionace = frakcionace, strukturální = strukturní, stromatální = stromální. Pokud možno nepoužívejte složených výrazů vytvořených spojením latinských, řeckých a jiných slov s českými, např. hyperjemný. ma' to
překlad
na Vi. bi.?

12) Vědecké (latinské) názvy organismů se smějí používat jen v nominativu, neskloňují se podle českých vzorů. Tedy ne „u *Chlorelly*“, ale „u řasy *Chlorella*“, „pokusy s *Vicií*“, ale „pokusy s bobem (*Vicia faba*)“. Ze studií si pamatují hororově znějící výplod jednoho spolužáka „sklereidy u *Pira*“ (znělo to jako „upíra“).

13) Nepřesné časové údaje: místo „letos, loni“ pište „v roce 1997, v roce 1996...“. Je-li zaveden letní čas, uveďte to nebo raději časový údaj převedte na sluneční čas.

14) Používání nepřesných vyjádření. Tak např. pojem „extrémní velikost“ může značit příliš velký i příliš malý. „Díky“ naznačuje, že jde o kladný jev, nepište tedy „nejsou díky“, „díky poškození“, „díky artefaktu“. „Shodný“ nebo „stejný“ znamená skutečnou shodu obou srovnávaných předmětů nebo veličin, správný výraz je proto většinou „podobný“, „obdobný“. „Přibližně identický“, „téměř zcela shodný“, „zcela nevratná“, „částečně přesná“ jsou nesmysly připomínající známé „částečně těhotná“. Přílišná přesnost však může být zbytečná, např. sdělení „Paní Nováčková krmila morčata...“ Patří sem i zveličování skutečností, např. „Celý svět ví, že...“.

15) Anakolut čili vybočení z větné vazby: „Vedení snahou...byly sledovány...“; „ze změny...je možno rozlišit...“. Vzpomeňte

vždy na staříký žertík: „Pan starosta koukaje z okna kráva ho kopl.“

okřete se zavazenejch termínů
16) Vyhledávání dalších a dalších synonym pro stejný pojem je nutné pro beletrii, ne však pro vědecký text. Ten se tím někdy znejasní.

17) Nepřípustné je zkracovat text vynecháváním slov. Tak např. „před a po měření“ znamená vlastně „před měření a po měření“; správné je „před měřením a po měření“ nebo „před měřením a po něm“. Podobně „nad a uvnitř porostu“ je správné „nad porostem a v něm“.

18) Vedlejší věty musí být odděleny čárkou před začátkem i po jejich konci. Ta musí být umístěna na správném místě, jinak může být smysl věty porušen. Připomenu starý žertík z Kvítka: „...když vstoupil baron do pokoje na hlavě, cylindr na nohách, lakovky v ruce, hůl se stříbrným kováním na pravém oku, monokl dal se do hlasitého smíchu a zvolal: Dobrý den, starý kamaráde!“

19) Neseskupujte podstatná jména, lze-li použít vazby se slovesem: tak např. pomohla k určení rozdělení = pomohla určit rozdělení; z tohoto důvodu (nemožnost stabilizace vyšších S-stavů) u neaktivních RCII také nedochází k vývinu kyslíku = protože neaktivní RCII nemohou stabilizovat vyšší S-stavy, nevyvíjejí ani kyslík.

20) Text sestavený z holých vět vypadá primitivně, ještě horší jsou však složité věty, zabírající někdy celý odstavec. Naučit se psát srozumitelné věty přiměřené délky je ovšem dost těžké. Často jsou věty velmi kostrbaté: tomu snadno zabráníte, když si text přečtete nahlas, nedobře postavené věty se špatně čtou. Věty v jednom odstavci musí na sebe navazovat.

21) Příšerné jsou ovšem hrubé pravopisné chyby, které se občas vyskytují, např. rostliny měli, výsledky vedli k..., vzorky měli hmotnost. → je to blbě ale stane se; jde o hodnocení bez argumentů, btw

Českému i cizojazyčnému textu ovšem vždy pomůžte, přečtete-li si ho po určitém „odležení“ pozorně znovu. Tehdy snáze najdete překlepy a další chyby. Nestyďte se požádat o přečtení a opravení kolegy, učitele, přátele, manžely a milenky a buďte jim vděční, jsou-li jako posuzovatelé přísní. Kdo se za kritiku uráží, neměl by pracovat ve vědě.

6.2 Angličtina při psaní rukopisů

Po řečtině, latině a francouzštině se stala mezinárodní dorozumivací řečí vědců angličtina. Anglicky je napsána většina moderních významných učebnic, monografií i původních vědeckých sdělení. Na mezinárodních vědeckých kongresech a sympoziích je angličtina jediným dorozumivacím jazykem, synchronně se překládá už jen pro širokou veřejnost a politiky (a pro ty lepší také ne). Proto na dotaz mladého zájemce o vědu, čím má začít, vždy odpovídám: naučte se nejdřív anglicky! Anglicky psaných učebnic vědecké komunikace pro anglicky mluvící studenty a vědce i pro cizozemce je velké množství. Z těch uvedených v seznamu literatury (zejména Albert 1997, Alley 1996, Day 1995, Davis 1997) jsem pro potřebu Čechů vybral ty nejdůležitější rady a pokyny. Cílem samozřejmě není naučit čtenáře anglicky, ale upozornit ho na běžné chyby, jichž se autoři dopouštějí.

Takzvaná Basic English je poměrně primitivní jazyk založený na znalosti asi 2 000 anglických slov a základních gramatických pravidel. I ti, jejichž mateřským jazykem je angličtina, běžně používají jen asi 1 000 slov z těch průměrně 26 000, která znají. Pro cizince je vždy lepší psát v Basic English, než se pokoušet o vyumělkovanou angličtinu, s obraty převzatými z anglicky psaných publikací. Ne všechny tyto publikace jsou totiž napsány tak, jak by si to angličtí filologové a editoři přáli, a nezkušený autor z nich často přebírá právě žargonové obraty nebo výrazy, jimž se máme vyhnout (v anglických příručkách označované jako expressions to avoid). Zmíním-li se v dalším textu o Angličanovi, myslím tím vzdělaného anglického vědce, který poslouchá všechny dobré rady anglických příruček, nikoli anglického básníka nebo prozaika. Nemyslím tím Američany, kteří používají odlišného pravopisu (spelling) některých slov a často i laboratorního žargonu: cizinec by měl vždy používat anglickou, nikoli americkou angličtinu. Dobrým rádčem bohužel nebývají ani někteří čeští učitelé angličtiny, kteří nemají dlouholetou zkušenost z pobytů v anglosaských zemích nebo z překládání a mnohdy přeceňují některá pravidla angličtiny (např. zaplavují texty zbytečnými členy). Stáří učitelé zase ne vždy sledují vývoj angličtiny: kdysi

americká en je OK

používané vzletné obraty a složité fráze dnes působí směšně, zejména používá-li je cizozemec.

Běžnými chybami anglicky psaných textů jsou: příliš košaté vyjadřování (Angličan se vyjadřuje stručně a věcně), zbytečné vyhledávání synonym, která mohou znejasnit text (Angličanovi méně vadí opakování stejného termínu než použití málo běžného synonyma), nesprávné používání členů (Angličané se většinou kromě pravidel řídí citem, který jazykově nadaný cizinec získá až mnohaletou praxí). Pozor na výrazy připomínající latinská nebo česká slova, které mají v angličtině jiný obsah (tzv. false friends, např. absolvovat vysokou školu = graduate, ne *absolve*, *aprobace* = qualification to teach, ne *approbation*, perspektiva = prospects, ne *perspective*).

Často se nesprávně používá časů (např. *I have been studying* = studoval jsem a budu studovat, *I have studied* = studoval jsem do dnes a nevím, zda budu studovat dále, *I studied* = už jsem studium ukončil). Je třeba dbát na souslednost časů (ve větě vedlejší stejný čas jako ve větě hlavní), ale jsou tu výjimky:

- Popis metod a výsledků právě popisovaného výzkumu je vždy v minulém čase (*past tense*), stejně tak přiřčení jinému autorovi (Novák reported that mice are...). (V příští publikaci ovšem budete o vlastních výsledcích psát v přítomném čase, protože už, alespoň teoreticky, zveřejněním vešly do obecného povědomí.)
- Obecná znalost, údaje známé z literatury (tedy i vlastní zjištění v předchozí práci) jsou v přítomném čase (*present tense*). Podobně i poukaz na něco (např. *The results show that genes XY were separately cloned...*).

Není ovšem nejlepším řešením napsat publikaci česky a nechat si ji přeložit nějakým filologem. Většina z nich nezná odborné výrazy a obsah článku mohou značně zkreslit. Těch, kteří znají dokonale anglicky i dokonale rozumějí předmětu výzkumu, bývá dost málo. Zvolíte-li přesto překlad českého textu, dodejte překladateli všechny odborné výrazy a překlad s ním proberte větu po větě. Lépe je napsat publikaci rovnou anglicky, třeba kostrbatě, a dát si ji opravit. I v tomto případě však spolupráci s korektorem doporučuji. Nespo-

léhejte se pouze na počítačové opravovací programy (*spelling, grammar*): znají jen omezenou slovní zásobu, neopraví nedůsledné použití časů, nesprávné členy apod. Často navrhnou zcela chybnou opravu (např. nahradit jméno Kolya slovem koala). Správně ovšem varují před zbytečným používáním pasivní formy.

6.2.1 Základní rady pro psaní anglických vědeckých textů

Mnohé rady jsou podobné jako pro psaní v češtině, nicméně neuškodí, když si je zopakujeme v anglickém znění:

1) Jak uvádějí všichni autoři současných anglických příruček vědecké komunikace, pasivní, neosobní popis výsledků už není moderní. Pište v aktivním tvaru o vlastních i cizích pokusech a výsledcích. O vlastní práci pište v 1. osobě jednotného nebo množného čísla (podle toho, zda je jeden nebo více autorů publikace). Nepište neosobně (*It was decided to record* → *I decided to record*), naznačujete tím, že s danou činností nechcete mít nic společného nebo že ji dělal někdo jiný. O cizí práci pište ve 3. osobě aktivně [tedy „*the vegetation was mapped by Smith* → *Smith mapped the vegetation*“, „*it was observed by Krajina (1952) that...* → *Krajina (1952) observed that...*“]. Nesprávnost pasivního tvaru nejlépe ukazuje srovnání vět z denního života, přece neřeknete „*The mat is sat on by the dog*“ a „*The apple is being eaten by Jane*“, ale „*The dog sat on the mat*“ a „*Jane is eating an apple*“. Pasivní věty jsou vždy zbytečně dlouhé, srovnejte: „*The preparation of the new cultivation media will be done by the technician*“ (13 slov), „*The new cultivation media will be prepared by the technician*“ (10 slov) a nejlepší „*The technician will prepare the new cultivation media*“ (8 slov). Není-li ovšem podstatné, kdo něco udělal, můžete použít pasivní věty (např. „*X was reacted with Y*“ místo „*My assistants in our laboratory reacted X with Y*“).

2) Dbejte na správnou stavbu věty. Pořadí slov může podobně jako v češtině změnit smysl anglické věty (např. *He loved only her* = Miloval jenom ji; *He only loved her* = Jenom ji miloval; *Only he loved her* = Jenom on ji miloval) a přednes ho ještě zvýrazní.

aktivum
>
pas. vum

časy

at' je to
rozumně
jednotně
(nebo to
ma' aspoň
systém)

Vědecktější příklad uvádí Alley (1996); všimněte si i mých českých překladů:

Only I tested the bell jar for leaks yesterday. (Pouze já jsem včera vyzkoušel těsnost poklopu této nádoby.)

I *only* tested the bell jar for leaks yesterday. (Já jsem včera *pouze* vyzkoušel těsnost poklopu této nádoby.)

I tested *only* the bell jar for leaks yesterday. (Já jsem včera vyzkoušel těsnost *pouze tohoto* poklopu nádoby.)

I tested the bell jar *only* for leaks yesterday. (Já jsem včera vyzkoušel *pouze* těsnost poklopu této nádoby.)

I tested the bell jar for leaks *only* yesterday. (Já jsem vyzkoušel těsnost poklopu této nádoby *teprve* včera.)

3) Laboratorní žargon (slang) do publikací nepatří, ať jsou psány v jakémkoli jazyce. Formulace musí být přesné, řeč jasná.

4) Nepište odstavce obsahující jen jednu větu (to bývá časté v románských jazycích) ani odstavce zahrnující několik stran textu. Odstavec pomáhá oddělit významové celky, ale nesmí čtenáře rušit. Takzvané pododstavce (věty zahajované zkraje řádku v rámci odstavce) používejte jen občas, ke zdůraznění jednotlivých složek výřtu. Výčet skutečností můžete zvýraznit např. vložení číslic, symbolů (■) nebo písmen v závorce a jejich zvýrazněním, např. kurzivním tiskem.

5) Kratší část složité věty má být blíže jejímu začátku, tedy ne „Our purpose was to determine whether the cultivar was more tolerant than others to nickel and to characterize the pathogen“, ale „Our purpose was to characterize the pathogen and to determine whether the cultivar was more tolerant than others to nickel“. Na začátku věty má být to, nač kladete důraz.

6) Buďte střídmi při vkládání vět do závorek: v závorkách má být materiál druhotného významu nebo komentující předchozí či následující sdělení, tedy text, který může čtenář bez větší ztráty souvislosti vypustit. Je-li celá věta uvnitř závorek, je i ukončující tečka v závorce. Dodržujte stejné pořadí více závorek, nejlépe takové, jaké je běžné v matematice, třeba [(, nevyžaduje-li editor (např. IUPAC) jiné.

7) Věty vytvořené pomocí slova „there“ jsou obvykle zbytečně mnohomluvné. Můžete je většinou obměnit po vypuštění těchto

slov (např. „There is a lot of care that goes into... → Much care goes into...“). Pravdou je tedy: „Nothing is wrong with a sentence beginning with ‘There’. There are many other sentences that can be improved by avoiding the ‘There’ opening.“

8) V angličtině nejsou zcela přesná pravidla pro použití čárek (comma), dvojteček (colon), středníků (semicolon), pomlček (en-dash a em-dash) a spojovníků (hyphen): používají se tak, aby usnadnily pochopení věty. Nesprávná interpunkce ovšem může změnit význam věty. Srovnajte např.: „The dogs, whose spleens had been removed, all died“ (= Všichni psi zemřeli; vložená věta je připomínkou, že všem byla odstraněna slezina). „The dogs whose spleens had been removed all died“ (= Ti psi, jimž byla odstraněna slezina, zemřeli; bylo tedy několik skupin psů). Skutečný význam vět „The dogs, whose spleens had been removed all died“ a „The dogs whose spleens had been removed, all died“ nelze zjistit bez podrobnějšího výkladu autora. Jiný příklad: „After cooling the exhaust gases continue to expand until the density reaches that of freestream.“ Bez čárek má věta nejasný smysl, s čárkou po druhém slově znamená „Po ochlazení, výfukové plyny pokračují v expanzi dokud hustota nedosáhne hustoty při volném toku“, po třetím slově „Po ochlazení výfuku, plyny pokračují...“

Ve výřtu více než dvou předmětů, kterému může, ale nemusí předcházet dvojtečka (colon), se mají oddělovat všechny pojmy čárkami (comma), tedy „We used acetone, methanol, and diethyl ether for extractions“ nebo „oxygen, carbon dioxide, or ozone“ (i když to někteří autoři s mateřskou angličtinou nedodržují). Středníkem (semicolon) je třeba oddělovat části výřtu složené ze dvou vázaných slov, např. zeměpisných pojmů v různých státech. Tak např. správné je „Three sites were considered for the research facility: Palo Alto, California; Los Alamos, New Mexico; and Jemnice, Czech Republic.“ Podobně se oddělí výřty, v nichž je užito více čárek, dobrý příklad viz McMillan (1997): „Films were made of courtship and mating behaviour; aggressive interactions between males, including chasing, butting, and biting; and parental behaviour by females, particularly fanning and egg retrieving.“ Pomlčka, která odděluje vložené nebo doplňkové sdělení, je dlouhá (em-dash) a není od sousedních slov

OXFORD
COMMA

* víc v USA než UK (paradoxně)
NENÍ NUTNÉ (jednotně v rámci práce)

genitiv!
Lépe: „Spojovník se používá...“

oddělena mezerou, tedy „He is a good scientist—or so I am told—but nobody believes his statements.“ Takzvaný en-dash (–) je delší než spojovník (-) a měl by se používat pro dvojici čísel (10–20 chlorophyll molecules) nebo měst (the Prague–London committee). Spojovníku se používá podobně jako v češtině a v současnosti se jím dost šetří (tedy již ne infra-red analyser, ale: infrared analyser). Je na místě tam, kde by mohlo dojít k nejasnosti: „four poster-sessions“ jsou čtyři plakátová zasedání, kdežto „four-poster sessions“ sezení v posteli s nebesy. Podobně „a new car owner“ je mnohoznačné, ale „a new-car owner“ znamená majitel nového vozu, zatímco „a new car-owner“ je nový majitel vozu. Předpony „re, pre, non, bi“ se vždy připoují bez spojovníku. Přípony se oddělují spojovníkem, jsou-li obě sousední písmena stejná (ball-like) nebo je první slovo dlouhé (ferredoxin-like). Užívání lomítka pro naznačení dvou možností (and/or, he/she) se raději vyhněte.

9) Po dvojtečce použijte velké písmeno, verzálku (capital), následuje-li citát nebo úplná věta. Verzálka se neužívá v adjektivní formě (Parkinson disease × parkinsonian tremor), při zobecnění (Arabic medicine × arabic numerals), nejde-li o astronomický pojem (The sun provides energy for photosynthesis) nebo když už pojem zobecněl (petri dish, bunsen burner).

10) Zkratky převzaté z latiny, jako *i.e.* (= *id est* = that is = to je), *e.g.* (= *exempli gratia* = for example = například), jsou vždy odděleny čárkami od ostatních částí věty. *Sic* = tak (ukazuje, že víme o zvláštnosti nebo podivnosti) je někdy doprovázeno vykřičníkem: Darwynne (*sic!*). Jinou zkratkou z latiny je *viz.* = namely = viz (uvádí detaily nebo zpřesnění). (V některých publikacích se tyto zkratky podobně jako jiná neanglická slova odlišují vysazením v kurzivě.)

11) Vynechte zbytečné obraty jako „First let us consider...“, Fig. 7 shows..., Secondly it must be said that... It is clear from consideration of Fig. 7 that... Next it must be noted that... I might add that... In conclusion.. As can be seen from Fig. 1... As already stated... As a matter of fact... It should be pointed out that... It is also of importance to bear in mind the following considerations... Consideration should be given to the possibility of carrying into effect... Authorities agree that...“. Je zbytečné uvádět, že je něco známé nebo zajímavé

vé („It is well known that... It is needless to say that... It is noteworthy that... It is recognised that... It has long been known that... It is apparent, therefore, that... It is of interest to note that... An interesting example which should be mentioned in this context is...“): přišeme přece jen o tom, co víme a co je zajímavé. Stejně zbytečné jsou i obraty jako „I have no hesitation in saying... One other consideration should be mentioned... Perhaps, at first sight, it may seem that... Various explanations have been proposed... We are repeatedly reminded of the necessity for consideration of...“ Květnaté věty (woolly phrases) zkrátte na minimum: „Brief summarized the results mentioned above lead us to suggestion that... → Our results suggest that...“; „It is also of importance to bear in mind the following considerations“ (nebo) „Consideration should be given to the possibility of carrying into effect... → Consider that...“; „X seemed to be of a low intensity → X was low“. Zdání raději přenechte oblasti snů. Věty jako „It is clear that much additional work will be required before a complete understanding...“ naznačí znalci, že problému nerozumíte. Omezte na minimum spojovací slova (however, hence, moreover, nevertheless, on the contrary) a připomínky (even, dangerously, as expected, unexpected). Zbytečná jsou mnohdy i slova jako already, at all, basic, completely, currently, fairly, in order, quite, perfectly, rather, relatively, která můžete většinou vynechat bez ztráty smyslu. Ve vazbách „all of the, both of the“ můžete „of the“ vynechat bez ztráty smyslu.

12) Užívejte střídavě složitých výřků, po nichž následuje slůvko „respectively“: raději přeformulujte větu do logických celků. Tedy místo „The RUE prior to flowering of the 1988 hemp crops grown at low and high plant density was 2.20 and 1.98 g MJ⁻¹, respectively“ raději napište „The RUE of the 1988 hemp crops prior to flowering was 2.20 g MJ⁻¹ for the crops grown at low density and 1.98 g MJ⁻¹ for those grown at high density“; toto vyjádření je srozumitelnější, i když delší. Některé věty s „respectively“ jsou pak zcela nesrozumitelné, např. „The concentration of Cd and Pb in the kidney and liver was higher in shrews than in voles by two orders and one order of magnitude, respectively“ nebo „In April and May of both years fluorescence reached a peak value of 2–3, respectively during a six

however atp. 110 lepší než but/and

and four week period in 1991 and 1992". V těchto případech pomů-
že, napíšeme-li místo jedné věty dvě, jasně formulované.

13) Také angličtina se vyvíjí, a proto již neplatí dávná přísná pra-
vidla, že věta nesmí začínat slovy „however, but, and“ apod. Ne-
používejte však takové věty příliš často.

silné
tvrzení

(14) Dřívější pečlivé rozlišování, kdy užít ve vedlejší větě „which“
a kdy „that“ už neplatí, ale nicméně: „that“ naznačuje, že jen vybra-
né (některé) předměty či organismy, a „which“, že všechny. Tedy
„Alkaloids that contain X...“ znamená „Ty z alkaloidů, které obsa-
hují X...“ a „Alkaloids which contain X...“ je „Alkaloidy, které obsa-
hují X...“.

15) Po první polovině vylučovací věty by měla následovat druhá,
tedy „not only...but also...; whether...or...; on the one hand...on the
other hand...; first(ly)...second(ly)...“.

zdejší
na
kontextu

16) I když jsou gramaticky správné, nedoporučují se vazby s „hav-
ing“ a „being“. Například místo „An efficient machine having the
ability to cope with...“ užíjte raději „An efficient machine that can
cope with...“, místo „...in these unusual conditions, being the oppo-
site to those in...“ raději „...in these unusual conditions, which are
the opposite to those in...“.

17) O malé zkušenosti autora svědčí závěrečná sdělení typu „Our
results emphasize the need for further studies“ („Naše výsledky
ukazují na potřebu dalšího studia“) či podobně. Málokterá studie
nevybízí k pokračování, a smysl by mělo pouze sdělení, co konkré-
tně budete dělat dál: tím se ovšem můžete zbavit případného prven-
ství skvělého objevu.

hlavně
srozumí-
telně...

18) Nevyjadřujte se teleologicky. Pro jazykové puristy sem patří
dokonce obraty „the results suggest, another possibility suggests it-
self, an experiment suggests, the data pointed to, from the stand-
point of soils“, protože neživé věci nemohou nic naznačovat, ukazo-
vat na něco, mít stanovisko. Jiné organismy než lidé by se neměly
označovat osobními zájmeny he, she (nechcete-li ovšem odlišit sam-
ce od samice).

19) Všimněte si správného významu a používání slov (tab. 6.1
a 6.3). „Since, while“ znamenají časové vymezení, „where“ místní
vymezení, „who, whose“ osobní vymezení. Přísně rozlišujte „the

same“ (stejný, shodný) a „similar“ (podobný). „Sometimes“ užívejte
jen, jde-li o čas. Podobná slova mají často různý význam (viz tabul-
ky 6.1 a 6.2). Zjistěte, se kterými předložkami se slova pojí (např.
„different to → different from; superior than → superior to; centred
around → centred on“). Některá spojení jsou doporučována více než
jiná, např. „identical with“ než „identical to“ (shodný).

na tohle se hodí Ludwig.guru (něco [VS] něco)

Tab. 6.1. Správný význam a použití anglických slov

anglicky	česky	anglický význam, použití	jiný nebo lepší výraz
anticipate	předpokládat, očekávat	předpokládá budoucí akci	expect
fact	skutečnost	ověřená věc, která se už stala, tedy ne evidence: „points to the fact, actual facts“	
high	vysoký	jde především o rozměr	large, great
level	hladina	jde o skutečnou hladinu, tedy vody, piva apod.	concentration, content
possibility	možnost		opportunity, feasibility
problem	problém	má negativní podtext, že jde o cosi problematického, o nepříznivou situaci nebo hypotézu	topic of research
progress	pokrok	jen pro změnu od horšího k lepšímu	course
range	rozsah	nepoužívat pro skutečnosti na konci číselné řady, nezačínat od nuly	
remark	poznámka		comment
result	výsledek	= co jsme změřili, ne závěr, obecný princip vyvozený z měření, ten je →	conclusion
significant	průkazný	má statistický význam, nepoužívejte jinak	
sophisticated	chytře vymyšlený	= za použití argumentů, třeba nepravdivých	clever

112
→ First chapter describes... x In Chapter 1, I describe...
purists to první (↑) agituje, ale jsou horší věci...

Tab. 6.2. Dvojice podobných anglických slov různého významu

anglicky	česky	anglicky	česky
accept	přijmout	except	vyjma
among	mezi (více předměty)	between	mezi (dvěma předměty)
amount	množství, objem	number	počet (spočítatelný)
affect	ovlivnit	effect	výsledek, způsobit
complement	učinit úplným, doplnit	compliment	blahopřání
continually	opakovaně	continuously	bez přerušení
majority	většina	most	téměř všichni (všechny)
principle	zákon	principal	hlavní
stationary	nehybný	stationery	papír na psaní
uninterested	nezajímavý	disinterested	který ztratil zájem

20) Jsou-li na výběr dvě podobná slova, užíjte raději to kratší a více užívané (W. Churchill řekl: „Krátká slova jsou lepší a stará slova, jsou-li krátká, nejlepší ze všech.“). Z obrátů volte ten stručnější. Před „mezinárodními“ slovy dejte přednost slovům anglickým. Vynechte „terms to avoid“. Viz tab. 6.4.

tv, genitiv 21) Nepoužívejte shluků podstatných jmen, které se špatně čtou a mohou vést k mylnému výkladu (např. „the desired future forest decision problem → the desired decision on forest future; natural organisation principles → principles of nature organisation nebo organisation principles in nature“). Nesrozumitelná věta „Solar One is a 10 megawatt solar thermal electric central receiver Barstow power pilot plant located near Barstow, California. Solar One produces 10 MW of electric power by capturing solar energy in a central receiver design“ (Alley 1996). Sdělení „...using a glasscloth coating varnish that is sensitive to pressure and cures at low temperature „ je jistě jasnější než „...using a pressure sensitive low temperature curing glasscloth coating varnish“ (Kirkman 1992). Uvažte, kolik významů může mít např. výraz „user data communication requirements“!

22) Užívejte správně množného čísla slov, tedy „in Figs. 1 and 2, in experiments 3 and 6“. Podstatné jméno a sloveso se musejí shodovat v jednotném nebo množném čísle. Dejte pozor i na použitá slova řecká nebo latinská, tedy „the phenomena were studied“, a na slova

Tab. 6.3. Dvojice slov s vymezením jejich přesného významu

první slovo	vymezení	druhé slovo	vymezení
accuracy ¹	stupeň správnosti	precision	stupeň přesnosti
after	zahrnuje časovost	following	bez vztahu k času
aliquot ²	dělitelná část celku	sample	libovolný podíl
alternate	tam a zpátky	alternative	jeden nebo druhý
as ³	časově	because	důvod
		since	čas i důvod
average	statisticky průměrný	typical, characteristic	bez statistického zhodnocení
believe	víra bez nutného důkazu	feel	intuice
		think	důkaz, logika
beside	poblíž	besides	jako doplněk k...
bi-	dvojitý	semi-	poloviční
can	vyjadřuje schopnost	may	vyjadřuje dovolení
comparable	srovnatelný	similar	podobný
continual	opakovaný	continuous	nepřetržitý
demonstrate	ukazovat	exhibit	vystavovat
		reveal	ukázat, co bylo skryté
		show	ukázat (obecný výraz, většinou nejlepší)
determine	stanovit	evaluate	určit hodnotu
		assess	určit kvůli placení, daním
		measure	změřením stanovit
dosage	dávkování	dose	1 dávka
enable	umožnit	allow	dovolit cosi zakázaného
		let	dovolit (bez omezení), poskytnout
farther	vyjadřuje vzdálenost	further	něco bude následovat
few, fewer	menší v počtu	less	nemusí být spočítané
imply	závěr nemusí být správný	infer	závěr vychází z důkazů
last	poslední	latter	druhý (ze dvou)
majority	číselně podložená	most	kvantita není nutná
method	procedura, postup	technique	technika (třeba hry na klavír)
much	vyjadřuje množství nebo stupeň	many	vyjadřuje počet
mutant	organismus se změnou v 1 nebo více genech	mutation	změna v nukleotidové sekvenci
new	nový	novel	nový, výborně vymyšlený a zajímavý
number	počet	numeral, digit	číslovka

první slovo	vymezení	druhé slovo	vymezení
parameter	má být číselně vyjádřitelný	variable, index, indicator	číselné vyjádření není nutné
presently	brzy, zakrátko, v nejbližší budoucnosti	at present	teď
prior to	předchozí skutečnost důležitější než následující	before	všechno před tím
regular relationship	pravidelný vztah mezi dvěma nebo více osobami	frequent relation	častý vztah mezi neživými objekty
require ¹	potřeba vyžadující aktivitu	need	pasivní potřeba
utilise, use	používat	employ	zaměstnávat (člověka)
varying	mění se	differing, different, various	lišící se (s nestejnými charakteristikami)
versus	proti	compared with	ve srovnání s
while ⁵	zatímco (časově)	although	kdežto

Příklady: ¹ The number 3.43 is more precise than 3.4, but it is not necessarily more accurate. (Číslo 3,43 je přesnější než 3,4, ale nemusí být správnější.)

² 10 m³ is an aliquot of 100 m³, but 7 m³ is not an aliquot of 100 m³. (10 m³ je podíl ze 100 m³, ale 7 m³ není uceleným podílem ze 100 m³.)

³ As we were completing the paper... Nepoužívat ve smyslu „jako“, tedy ne „Animals as rabbit and horse...“, ale „Animals such as rabbit and horse...“

⁴ The journal requires...; Green plants need sunlight.

⁵ Although he was being treated for the infection, while waiting for surgery, he succumbed ... (volně: Ačkoli byl očkovan proti infekci, utrpěl během čekání na ošetření...).

jako „none, some, all“, tedy „Some of the beer was wasted“, ale „Some of the cats were fed“. Po vazbách „or, either...or, neither...nor“, zahrnujících dva předměty, následuje sloveso v jednotném čísle, tedy „Neither oxygen nor nitrogen is a noble gas“. Ale: „Neither wheat nor other cereals were ...“ (předmětů je více než dva). Tato slova ovšem musí být spojena s předměty nebo daty, které odlišujeme. Tedy ne „Neither cells from the tobacco culture in 1997 nor 1998 produced tissues“, ale „Cells from the tobacco culture produced no tissues in either 1997 or 1998“. Jindy se musíte řídit pravidlem

Tab. 6.4. Lepší volba anglických slov a obrátů: přednost mají krátká vyjádření anglického původu. Český překlad tentokrát nepřipojuji: kdo nerozumí, nepochopí, proč je pravá varianta lepší

místo	zvolte raději
a certain amount of	some
a considerable amount of	much
a considerable (large) number of	many
a majority of	most
a number of	few, several, many
a variety of	various
accounted for by the fact that	because
additional	more
additionally	also
advantageous	helpful
adjacent to	near
affect in a positive way	benefit
afford an opportunity	let
mentioned	mentioned
alternatively	alternately
an example of this is the fact that	for example
and moreover	moreover
an order of magnitude	ten times
anticipate	expect
apparent	clear
approximately	about
are of the same opinion	agree
as a consequence of	because
as far as these experiments are concerned,	these experiments show
they show	
as of now	now, from now on
as regards this species, it	this species is
as to whether	whether
ascertain	find out
assistance	help
as yet	yet
at a later date	later
at an earlier date	previously
at an early date	soon
at a rapid rate	rapidly, quickly
at some future time	later
attempt	try

místo	zvolte raději
at that point in time	then
at the end of day	at 21:00 h
at the present moment, at this point in time	now
author's experience	my experience
based on the fact that	because
be in favour of	support
be of the same opinion	agree
bright yellow in colour	bright yellow
bring about	make
bring to a conclusion	conclude
by means of	by, with
caused damage to	damaged
centre	middle
circle	disc
come to the conclusion	conclude
commence	begin, start
component	part
concerning	about
conducted inoculation experiments on	inoculated
conflict of opinion	disagreement
consensus of opinion	consensus
considerable amount of	much
considerable number of	many, most
create the possibility	make possible; enable (a person); allow (an action)
data	results, values, observations, facts
decreased number of	fewer, less
decreased relative to	less than, lower than
degree	extent
definitely proved	proved
demonstrate	show
despatch	send
despite the fact that	although
discontinue	stop
due to the fact that	because
during the course of	during, while
during the time that	while
either	each, both
elevated	raised, higher, more

místo	zvolte raději
elucidate	explain
employ	use
encounter	meet
endeavour	try
equivalent as far as acceptability is concerned	equally acceptable
evidence	show
evident	clear
except	unless
exhibit; X exhibits good stretch; exhibit tendency	show; X stretches well; tend
facilitate	cause
fewer in number	fewer
finalize	end
first of all	first
following (event)	after
for the most part	mainly
for the period (purpose) that	for
for the reason that	because
frequently	often
from the standpoint of	according to
fully cognizant of the fact that	aware that
generally	usually
give an account of	describe
give an explanation of	explain
give rise to	cause
goes under the name of	is called
greater/higher number of	more
has a tendency to	may
has been engaged in a study of	has studied
has the capability (ability, potential) of	can, is able to
have the appearance of	look like
having regard to	about
heretofore	previous
higher in comparison to	higher than
highlight	stress
hitherto	until now
however	but
if conditions are such that	if
improvement	alteration
in a considerable (large) number of cases	often

místo	zvolte raději
in a position to	can, may
in a satisfactory manner	satisfactorily
in addition to	also
in all cases	always, invariably
in almost all instances	nearly always
in case	if
in close proximity to	close to, near
in connection with	about, concerning
in considerable quantities	abundant
in excess of	more than, above
in few instances	seldom
in light of the fact that	because
in many cases	often
in most cases	usually
in my opinion	I think
in order that	so that
in order to	to
in regard to, in relation to, in respect of, in the case of, etc.	in, for, about, with [nebo vynechat]
in some instances	sometimes
in the event that	if
in the first place	first
in the neighbourhood of	near
in the not-too-distant future	soon
in the order of	about
in the possession of	has, have
in the present communication	here; in this paper
in the vast majority of cases	usually
in the vicinity of	near
incline to the view	think
in view of the fact that	because
integral part	part
is capable of	can
is characterised by	shows
is defined as, is known to be	is
is indicative of	indicates
it is apparent that	apparently
it is clear that	clearly
it is doubtful that	possibly

místo	zvolte raději
it is generally believed that	many think
it is worth pointing out in this context that	note that
it may, however, be noted that	but
it may be said that	possibly
it seems to the present writer	I think
it was observed in the course of these experiments that	we observed
it would appear that	apparently
join together	join
lacked the ability to	could not
large numbers of, large proportion of	many
lengthy	long
lesser extent, degree	less
like I said	as I said
limited	few, small, slight, narrow
location	place
low percentage	some
magnitude	size
major	great
majority of	most
manufacture	make
methodology	methods
minor	little
multiple	several, different
my personal opinion	my opinion
natural	normal
necessity	need
not in accordance with the facts	false
not later than	by
novel	new
of a mild nature	mild
of common occurrence	common
of considerable size	large
of constant occurrence	always present
of great theoretical and practical importance	useful
of insufficient magnitude	too small
of large size	large
of sufficient size	large enough
on a daily basis	daily
on a previous occasion	before

místo	zvolte raději
on account of	because
on behalf of	for
on no occasion	never
on the basis of	because, by, from
on two occasions	twice
optimistic	hopeful
optimum	best, highest
owing to the fact that	as, because, since
oval in shape	oval
paradigm	example, pattern
perform	do
permeate throughout	permeate
permit	let
penetrate into	penetrate
pertaining to	on, about
place a major emphasis on	stress
plethora	too many
possesses	has
presents a picture similar to	resembles
present only in small numbers	scanty
previous to	before
prior to	before
provided that	if
quantify	measure
referred to as	called
regarding	about
relative to	about
remainder	rest
reported to the event that	reported that
request	ask
requirement	need
seemed to be of a low intensity	was low
serious malfunction has occurred in the system	the system has failed
serves the function of being	is
several	some
similar in every detail	the same
singular, unique	rare, notable
small numbers of	few
subsequent	next
subsequent to	after

místo	zvolte raději
sufficient number of	enough
superior	better than
take into consideration	consider
temporary reprieve	reprieve
terminate	end
the great majority of	most
the predominant number of	most
the question as to whether	whether
the test in question	this test
the tests have not as yet	the tests have not
the treatment having been performed	after treatment
the vast majority of	most
there can be little doubt that this is	this is probably
there is reason to believe	I think
thorough investigation	investigation
through the use of	by
throughout the whole of the book	throughout the book
to all intents and purposes	virtually
to an extent equal to that of X	as much as X
try out	test
two equal halves	halves
unanimity of agreement (opinion)	agreement
undergo transformation	change
upon	on
utilize	use
validate	confirm
view	opinion
was of the opinion that	believed
wastage	waste
we wish to thank	we thank
what is the explanation of	why
when and if	if
whereas	while
whether or not	whether
while	although
with a view to	to
with reference to, with regard to, with respect to	about
with the exception of	except for
with the possible exception of	except
with the result that	so that

významu (rule of meaning), tedy „A total of 24 petri dishes were in the autoclave“ (celé množství misek bylo v autoklávu), „The committee of scientists were from several scientific disciplines“ (bylo tam mnoho jedinců), „A series of experiments was performed“ (důležitá je série), ale „A number of experiments were performed“ (důležité jsou jednotlivé pokusy). Těžké že?

23) Ve výčtech užívejte podobné formy slov. Tak např. místo „...three main steps: cooling, chopping, and pulverization“ raději „...three main steps: cooling, chopping, and pulverizing“.

24) Přídavné jméno umístěte těsně u podstatného jména, ke kterému patří: „The doctor's large red house“ znamená doktorův velký červený dům, ale „The large red doctor's house“ je nejspíše dům mohutného červeného doktora.

25) Některé fráze jsou modernější než jiné, některé jsou typické pro americkou angličtinu. Například „different from“ je moderní forma, i když ji používají hlavně Američané, „different than“ zní už zastarale, „different to“ používají hlavně Angličané. „Compare with“ se používá pro zdůraznění rozdílu, „compare to“ při podobnosti věcí a jevů, vazba s „than“ je však nejlepší.

26) Mnohá slova se dnes bohužel používají ve více významech, než měla původně. Tak např. „parameter“ může znamenat proměnnou, hodnotu obecně nebo hraniční hodnotu. Slova „inhibit“ se často nesprávně používá pro úplné ukončení aktivity, ačkoliv správným významem je pouze její omezení.

27) Nepoužívejte příliš obecná sdělení, např. „several X“, raději uveďte počet, vyjmenujte organismy.

28) Pro používání čísel platí: Na začátku věty je vypište vždy slovy nebo raději větu přeformulujte. Čísla do devíti se uvádějí slovy, ne však, následuje-li zkratka jednotky, pak vždy napište číslo (tedy 3 cm³). Je-li při výčtu některé číslo 10 nebo vyšší, uvádějí se všechna číslicemi (tedy: „Thomas did four experiments in January and six in February“, ale: „Thomas did 4 experiments in January, 6 in February, and 11 in March“). Stojí-li na začátku věty vyšší číslo, vypisuje se za použití spojovníků, tedy twenty-one, one-hundred-and-first apod. Stejně datum se píše v USA 10/19/98, ale v Evropě 19/10/98, proto pište raději 19 October 1998. Při přidávání určitého množství nebo

objemu je sloveso v singuláru, přidávalo-li se najednou, tedy: „3 cm³ was added“, píšete-li však o souhrnu jednotlivých dávek, pak „3 cm³ were added“. U čísel nižších než 1 nikdy nepište .031, ale vždy 0.031.

29) Nespekulujte bez důkazů, proto pozor na slůvka a obraty „possible, probable, perhaps, it is likely to, is better referred to, the latter possibility seems quite possible (!)“ apod. Důkaz neposkytují ani slova „obviously, surely, of course“. Statistické termíny jako „normal, significant, correlations“ používejte pouze ve statistických souvislostech. O rozdílech se zmiňujte, jsou-li průkazné, jinak jde o tendence, směřování apod. Rozdíly, které nejsou statisticky průkazné, neoznačujte jako „insignificant“, ale jako např. „not significant at $p \leq 0.05$ “.

30) Jde-li to, použijte významové sloveso, ne vazbu z pomocného slovesa a podstatného jména: tedy „arranged, begins, decided, measured, developed“, ne „made the arrangement for, is beginning, made the decision, made the measurement of, performed the development of“, podobně „detects, begins, shadows, tests, treats“, ne „is used to detect, is beginning, makes a shadow, carries out the test, accomplishes the treatment“.

31) Nepoužívejte zbytečných expresí a superlativů (Angličan užívá termíny „absolutely, best, clearly, completely, entirely, excellent, extremely, first, important, interestingly, somewhat, surprisingly, very much“ apod. jen v krajní nutnosti). Slova „unique, perfect, exact, pregnant, infinite“ se nestupňují. Zamyslete se nad přesností svých vět: může být něco neúplně plné nebo částečně úplné („completely filled“ nebo „partially complete“) nebo je trochu jedinečné („somewhat unique“)? Dvojím sdělením téhož jsou také spojení „alternative choice, basic fundamentals, complete stop, completely accurate, consensus of opinion, continue to remain, definite decision, exact same, fewer in number, first begin, following after, fully recognize, immediate vicinity, in order to, join together, local neighbourhood, mix together, none at all, one out of three, past history, perfectly clear, rarely ever, repeat again, still persists, totally useless, truly significant, utterly unique“ apod., která nikdy nepoužívejte, kurzivně napsané slovo je vždy zbytečné. Buďte také opatrní se slovem „never“, jen máloco je bez výjimky negativní. Viz též příklady v tab. 6.4.

ANO
(žádoucí
monotematické)

hodnocení
v odb. textu
ne zcela
vhodné...

ANO
konkrétnost

čísla
(mimo
slovy do
deseti,
ale jako
je jsem...)

=
buďte
konkrétní

vhodný
jazyk
objektivní

* humor sie do oblb. textu nepatři, ale... Academia Obscura (Wright)

32) Nešťastné je zbytečné používání předpony pre- místo „pretreated, prewashed, presoked, presterilized“ použijte pouhé „treated, washed, soaked, sterilized“; že jde o předběžnou činnost, musí být patrné z následující věty nebo její části. Tedy: „Seeds were treated for 2 h with ethanol, then washed in water, and finally sterilized in...“

33) V psané angličtině nepoužívejte zkrácené obraty mluvené angličtiny, jako jsou „it's“ (= it is), „don't“ (= do not), „won't“ (= would not).

34) Vyhněte se dvojímu záporu. Not unlikely → possible; not unjustifiable → justifiable.

35) Vyhněte se dvojicím slov vzniklých ze stejného kmene (např. „a locality located...; the following procedure should be followed...; except for rare exceptions...“), zejména mají-li odlišný význam („a point to point out...“).

36) Nepodlehňte svodům uvádět čas první a druhé půlky dne rozmezím 0 až 12 h s doplňky a.m. a p.m. Správné vědecké vyjádření je 24hodinové, mezi hodinami a minutami nejraději pište dvojtečku (colon): 05:17, 12:35.

37) Pro styk s anglickými redaktory si uvědomte některé výrazy. Délka pomlky se určuje podle šířky písmen m a n, proto em-dash (—) a en-dash (–). Rozdělovací znaménko je hyphen, u věku se užívá dvojitý hyphen: a 3-d-old plant (třídenní rostlina). & se v angličtině jmenuje ampersand (z „and per se and“) a ve vědě ho raději nepoužívejte (nepřikazuje-li to ovšem nějaký časopis třeba pro spojení jmen autorů). Znak @ („zavináč“) známý z e-mailových adres se v angličtině nazývá at-symbol (podle obchodnického použití: 100 copies @ \$ 47.50 = 100 výtisků po 47,50 \$). Elipses jsou vynechávky znázorňované třemi tečkami (...). Akademické tituly používají Angličané bez teček (PhD, Dr), Američané s tečkami (Ph.D., Dr.).

6.2.2 Testy pro posouzení srozumitelnosti anglického textu

Pro posouzení srozumitelnosti textu se doporučují některé testy. Prof. Gunning navrhl test, kterému se říká **Gunning Fog Score**, GFS (Gunningův index zamřzení). Podle něho je srozumitelný text složen

z krátkých vět z krátkých slov. Dělá se takto: Náhodně se vezme část textu, celé věty dohromady o asi 100 slovech. Počet slov se vydělí počtem vět (první sčítanec). Pak se spočítají slova ze tří slabik a delší, s výjimkou dvouslabičných slov, která se stala tříslabičnými připojením -ed nebo -ing, vlastních jmen a běžných složených slov (např. photocopy). Tento počet se sečte s prvním sčítanecem, násobí se 0.4 a vyjde GFS. GFS pro románové čtivo je 6, bulvární noviny 8–10, seriózní noviny 12–14, lékařské časopisy 14–16, pasáže smluv tištěné drobným písmem 20, vědecké časopisy však mnohdy i toto číslo překračují. Nelze bez výhrady říci, co je pro vědecké texty nejlepší, ale pravděpodobně index blízký 15. Věty by pak měly obsahovat nejvýše 20–25 slov, a ne všechny – při 30 a více slovech už jsou obvykle přetížené (overloaded) a nesrozumitelné.

Jiný test (**The yellow marker test**) používá zvýrazňovače: označte si věty, bez kterých by Váš text nemohl existovat. Jsou-li tyto věty na začátku odstavců, je stavba textu pevná a dá se dobře sledovat. Jsou-li uprostřed odstavců, je text méně přehledný; není možné tyto věty přesunout? Není-li v určitém odstavci žádná označená věta, nelze odstavec vypustit?

Test prvních šesti slov (**First six words test**) určuje, zda čtenáře zaujme text od samého začátku. Ve vědeckých článcích se nejdříve čte abstrakt, a ten tedy (stejně jako úvod) nesmí nikdy začínat „vatovými“ větami, jako „It has been suggested that up...“, „It is generally accepted that the...“, ani zbytečnými podrobnostmi nebo obecnostmi typu „On 1 and 2 January 1998“, „In Moravia the research in plant physiology...“ apod. Začínat se musí jasnými sděleními jako „Chlorophyll fluorescence induction in yellow leaves...“, „Oral contraceptives have been linked with...“ a další.

→ odborný text má často delší věty než „normální“,
ne nutně to vede k nesrozumitelnosti.
(věta na > 3 řádky typicky moc dlouhá)